

GT.0000025955

PHẠM VĂN CHUNG

GIÁO TRÌNH
LỊCH SỬ TRIẾT HỌC
SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN
TRIẾT HỌC MÁC
GIAI ĐOẠN C.MÁC, PH.ĂNGGHEN VÀ V.I.LÊNIN

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

GIÁO TRÌNH
LỊCH SỬ TRIẾT HỌC
SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN
TRIẾT HỌC MÁC

GIÁI ĐOẠN C.MÁC, PH.LĂNGGHEN VÀ V.I.LÊNIN

**Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam**

Phạm Văn Chung

Giáo trình lịch sử triết học : Sự hình thành và phát triển triết học Mác giai đoạn C.Mác, Ph. Ăngghen và V.I. Lênin / Phạm Văn Chung. - H. : Chính trị Quốc gia, 2013. - 572tr. ; 21cm

**1. Triết học 2. Lịch sử 3. Triết học Mác-Lênin 4.
Giáo trình
335.4 - dc14**

CTK0036p-CIP

**Mã số: 1T(075)
CTQG - 2013**

TS. PHẠM VĂN CHUNG

GIÁO TRÌNH
LỊCH SỬ TRIẾT HỌC
SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN
TRIẾT HỌC MÁC

GIAI ĐOẠN C.MÁC, PH.ĂNGGHEN VÀ V.I.LÊNIN

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
Hà Nội - 2013

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Triết học Mác - Lênin được C. Mác và Ph. Ăngghen sáng tạo ra trên cơ sở kế thừa và phát triển những thành tựu quan trọng nhất của tư duy triết học nhân loại, được V.I. Lênin phát triển một cách xuất sắc. V.I. Lênin đã vận dụng sáng tạo học thuyết của Mác để giải quyết những vấn đề của cách mạng vô sản trong thời đại chủ nghĩa đế quốc và bước đầu xây dựng chủ nghĩa xã hội. Do những thay đổi lớn lao, sâu sắc của thực tiễn và nhận thức ngày nay, nhất là từ sau khi hệ thống xã hội chủ nghĩa sụp đổ nên việc nghiên cứu khách quan, toàn diện chủ nghĩa Mác nói chung, triết học Mác - Lênin nói riêng càng trở nên cần thiết và có ý nghĩa to lớn.

Góp phần tìm hiểu thêm về vấn đề này, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách ***Giáo trình Lịch sử triết học. Sự hình thành và phát triển triết học Mác - giai đoạn C. Mác, Ph. Ăngghen và V.I. Lênin*** của TS. Phạm Văn Chung. Cuốn sách được viết sau nhiều năm nghiên cứu lịch sử triết học Mác với sự tâm huyết, lòng khâm phục, kính trọng và biết ơn của tác giả đối với các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin. Cuốn sách là tài liệu tham khảo rất cần thiết đối với sinh viên, học viên các trường đại học vì nó cung cấp một cách có hệ thống những kiến thức lý luận nhằm

giúp người học hiểu được bản chất, những giá trị căn bản của học thuyết Mác, đặc biệt là triết học.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 11 năm 2013

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

LỜI NÓI ĐẦU

Trong thế giới của toàn cầu hoá, quốc tế hoá và hội nhập, những giá trị toàn nhân loại, nhất là nhân đạo, hoà bình, hợp tác và phát triển ngày càng được quan tâm và coi trọng sâu sắc. Vì thế, việc nghiên cứu khách quan, toàn diện học thuyết Mác càng trở nên cần thiết và có ý nghĩa to lớn. Nhưng ở đây điều chủ yếu không phải là dừng lại, bằng lòng với việc nắm bắt học thuyết Mác trong hình thức lôgích - lý luận thuần tuý, mà hơn thế cần phải đi sâu nghiên cứu lịch sử của nó. Trong lịch sử chủ nghĩa Mác, giai đoạn các nhà sáng lập và phát triển học thuyết của họ có ý nghĩa rất quan trọng không chỉ đối với việc hiểu bản chất, nội dung căn bản của nó, mà còn đối với việc phát triển nó trong giai đoạn hiện nay.

Gần đây ở Trung Quốc đã ra đời bộ sách *Lịch sử chủ nghĩa Mác*, cho thấy một hướng nghiên cứu mới nhằm hiểu chủ nghĩa Mác một cách chỉnh thể, có hệ thống về mặt lịch sử. Tuy nhiên, điều này không có nghĩa là việc nghiên cứu chuyên sâu, tách riêng lịch sử triết học Mác trở nên không cần thiết, trái lại đây vẫn là hướng nghiên cứu phù hợp với các xu hướng phát triển vi mô và vĩ mô, phân giải, hợp nhất và tích hợp của khoa học hiện đại.

Giáo trình Lịch sử triết học. Sự hình thành và phát triển triết học Mác giai đoạn C. Mác, Ph. Ăngghen và V.I. Lênin thể hiện việc tiếp tục hướng nghiên cứu chuyên sâu lịch sử triết học Mác và ở đây chỉ tập trung vào quá trình C. Mác, Ph. Ăngghen và V.I. Lênin sáng lập và phát triển học thuyết của các ông.

Giáo trình này có sự kế thừa những kết quả nghiên cứu trước đây về lịch sử triết học nói chung và lịch sử triết học Mác nói riêng, trong đó nổi bật là bộ sách về lịch sử triết học Mác gồm hai tập - *Triết học Mác - Sự phát sinh và phát triển của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử* (Giai đoạn C. Mác, Ph. Ăngghen và giai đoạn V.I. Lênin) của Viện Hàn lâm khoa học Liên Xô xuất bản từ đầu những năm 1960. Đây là những tài liệu thể hiện sự nghiên cứu cơ bản, toàn diện và công phu lịch sử triết học Mác. Trong quá trình học tập, nghiên cứu và biên soạn giáo trình này, cuốn sách của các tác giả Liên Xô đã cung cấp nhiều điều bổ ích cả về kiến thức, thông tin, tư liệu, cả về quan điểm, phương pháp tiếp cận lẫn kết cấu, cách trình bày lịch sử triết học Mác. Tuy nhiên, khi biên soạn giáo trình này về cơ bản chúng tôi cố gắng tránh sự lặp lại về kết cấu, phương pháp và cả nội dung những sách và tài liệu đã có. Vì vậy, người đọc cần chú ý hơn đến những nội dung, điểm nào là chính yếu và có thể là khác, mới hơn được trình bày trong giáo trình này và hãy xem đây chỉ là một trong số các tài liệu về lịch sử triết học Mác. Để có thể hiểu lịch sử triết học Mác một cách toàn diện, sâu sắc hơn, tránh được cách nhìn một chiều, hoặc

tuyệt đối hoá nó, người đọc cần quan tâm tìm hiểu thêm các tài liệu khác liên quan.

Do những thay đổi lớn lao, sâu sắc của thực tiễn và nhận thức ngày nay, nhất là từ sau khi hệ thống xã hội chủ nghĩa sụp đổ, đã xuất hiện những quan điểm, cách nhìn mới về xã hội, lịch sử loài người nói chung cả về nhận thức, lý luận, tinh thần và thực tiễn, trong đó bao gồm cả sự đánh giá lại, đánh giá mới đối với học thuyết Mác. Đây là một hiện tượng rất bình thường, tự nhiên của lịch sử nhận thức khoa học. Như mọi học thuyết triết học trong lịch sử, triết học Mác cũng có những hạn chế, khiếm khuyết của nó. Rõ ràng, một lý luận được xây dựng trên cơ sở nguyên lý cơ bản cho rằng tồn tại xã hội quyết định ý thức xã hội, thì nó không thể không thay đổi khi cái hiện thực làm cơ sở cho nó hình thành, phát triển đã đổi thay. Nhưng cần lưu ý rằng việc đánh giá những giá trị, nhất là những hạn chế, khiếm khuyết của triết học Mác không chỉ đòi hỏi một tinh thần khoa học, khách quan, mà còn cần một tình cảm và thái độ nhất định của người nghiên cứu. Trong tài liệu này chúng tôi cố gắng vạch ra, chứng tỏ những giá trị lịch sử của triết học Mác là chủ yếu, còn đối với những hạn chế, khiếm khuyết của nó chúng tôi sẽ tiếp tục nghiên cứu với mong muốn có thể trình bày những hiểu biết của mình một cách có hệ thống khi có dịp và ở đây, rất cần phải nhấn mạnh tầm quan trọng không thể thiếu của quan điểm lịch sử - cụ thể.

Về sự trình bày và bố cục của giáo trình, có những điểm cần lưu ý. Việc trình bày lý luận về lịch sử của một

học thuyết khác với trình bày học thuyết đó trong hình thức lý luận. Vì trong hình thức lý luận học thuyết đã “thoát ra khỏi” lịch sử của nó, cho nên có thể trình bày nó một cách dễ dàng hơn theo một trình tự lôgic xác định và nhất quán. Còn đối với lý luận về lịch sử triết học Mác, mặc dù có thể trình bày, biểu hiện rõ lôgic khách quan nói chung, nhưng rất khó có thể biểu hiện lôgic ấy trong những chi tiết, những khía cạnh nội dung riêng biệt của nó. Bởi vì, lịch sử triết học Mác được xem xét không chỉ qua từng tác phẩm, trong khi mỗi tác phẩm lại chuyển tải những nội dung triết học không hoàn toàn như nhau, ngang nhau, mà còn qua những nhóm, lớp tác phẩm, văn kiện, không những thế còn thông qua những thời kỳ hoạt động nhất định của các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác, qua các giai đoạn phát triển của thực tiễn và lý luận nói chung. Vì thế, việc đặt tiêu đề và đánh số thứ tự cho các tiểu mục ở đây rất khó tránh khỏi rơi vào mâu thuẫn và tính không nhất quán trong trình bày. Do đó, để người đọc dễ theo dõi chúng tôi chọn cách in nghiêng những mệnh đề, nhận định, kết luận (có thể mang hoặc không mang ý nghĩa tiêu đề) liên quan đến những yếu tố hoặc những khía cạnh nội dung nhất định của lịch sử triết học Mác.

Việc phân bố dung lượng kiến thức giữa các phần về hình thức cũng chưa có sự cân đối, cụ thể là giữa “Phần thứ nhất” và các phần còn lại. Lý do là trước khi biên soạn giáo trình này chúng tôi đã có một chuyên khảo *Triết học Mác về lịch sử*, trong đó một số tác phẩm được trình bày khá kỹ, nhất là tác phẩm *Hệ tư tưởng Đức*. Cho nên, để